

شیوه‌نامه

نظارت بر پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشجویی

مقدمه - به استناد نامه شماره 3/13893 مورخ 1389/6/2 معاونت پژوهشی و فناوری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، مسئولیت هدایت، حمایت و نظارت بر پژوهش‌های دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری در مسیر تهیه پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها از ابتدای تصویب موضوع تا دفاع نهایی بر عهده معاونت پژوهشی دانشگاه است. بر این اساس و برای نیل به اهداف زیر، شیوه‌نامه حاضر تنظیم شده است.

1. گسترش بهره‌گیری از پژوهش در اصلاح و تعالی آموزش علوم و مهارت‌ها به نسل‌های آینده،
2. افزایش سهم دانشگاه در تولید علم،
3. رفع نیازهای علمی جامعه،
4. هدفمند سازی پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها به منظور اجرای سیاست‌های علمی مندرج در سند چشم‌انداز بیست‌ساله و نقشه جامع علمی کشور و برنامه‌های توسعه ج.ا.ا.

ماده 1- موضوع پایان‌نامه و رساله

- 1-1- موضوع پایان‌نامه/رساله باید منطبق با اولویت‌های پژوهشی اهداف مندرج در سند چشم‌انداز بیست‌ساله، نقشه جامع علمی کشور، برنامه توسعه ج.ا.ا.، یا موضوعات اعلام‌شده از سوی مراجع زیر باشد:
  - وزارت علوم، تحقیقات و فناوری،
  - مؤسسات، نهادها سازمان‌های اجرایی و پژوهشی کشور،
  - دانشگاه علامه طباطبائی
  - گروه‌های آموزشی (شامل موضوعات بدیع و در چارچوب تخصص و علاقه دانشجوی و استاد راهنما).
- 2-1- معاونت پژوهشی دانشگاه موظف است اقدامات لازم را برای آگاهی دانشجویان دانشگاه از آخرین تغییر در اولویت‌های پژوهشی دانشگاه انجام دهد.
- 3-1- مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشکده موظف است تدابیر لازم را برای اطلاع رسانی مناسب و آگاهی دانشجویان و اعضای هیأت علمی از اولویت‌های پژوهشی (موضوع ماده 1-1) اتخاذ نماید.

ماده 2- فرایند تصویب طرح پیشنهادی (پروپوزال) پایان‌نامه و رساله

2-1- براساس آیین‌نامه دکتری باید طرح پیشنهادی (proposal) رساله دکتری در شیوه آموزشی-پژوهشی حداکثر تا پایان نیمسال دوم و در شیوه پژوهش محور در آغاز دوره به تصویب برسد. مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشکده موظف است تدابیری اتخاذ نماید تا پیشنهادها اجرای پایان‌نامه/رساله و انطباق موضوع با یکی از اولویت‌های مندرج در این شیوه‌نامه در موعد مقرر به تأیید شورای پژوهشی دانشکده برسد.

2-2- شرکت دانشجوی دکتری در آزمون جامع در صورتی امکان‌پذیر است که تا پیش از برگزاری آزمون، طرح پیشنهادی (proposal) خود را در دانشکده به تصویب رسانده باشد.

ماده 3- کمیته هدایت و داوری

3-1- استادان راهنما، مشاور و داور باید بر حسب ارتباط تخصص و سوابق پژوهشی آن‌ها با موضوع پایان‌نامه و رساله انتخاب شوند. نظارت بر اجرای این بند بر عهده معاون پژوهشی دانشکده است.

3-2- در تعیین استادان راهنما و مشاور رعایت سقف مجاز پذیرش راهنمایی و مشاوره لازم است. بنابراین در صورت اتمام ظرفیت استادان، مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشکده موظف است نسبت به شناسایی و پیشنهاد سایر متخصصان (عضو هیأت علمی) در موضوع اعم از شاغل در دانشگاه یا سایر دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی کشور اقدام نماید.

تبصره - در صورت انعقاد تفاهم‌نامه‌های آموزشی - پژوهشی با دانشگاه‌های سایر کشورها، انتخاب یک نفر از دو نفر استادان راهنما برای رساله‌ها از دانشگاه خارجی امکان‌پذیر است.

3-3- به منظور پیشرفت هر چه بهتر مطالعات در عناوینی که ماهیت میان‌رشته‌ای دارند، انتخاب استاد دوم راهنما یا مشاور برای پایان‌نامه / رساله مجاز است. تشخیص این موضوع با شورای پژوهشی دانشکده است.

ماده 4- شرایط حمایت مالی

4-1- اجرای طرح اعطای پژوهانه ویژه دانشجویان مقطع دکتری است و بر اساس شیوه‌نامه ابلاغ شده از سوی معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری اجرا می‌شود.

4-2- چنانچه موضوع منطبق با اولویت پژوهشی اعلام شده از سوی یکی از سازمان‌های اجرایی کشور بوده و دانشجو تمایل به بهره‌مندی از برنامه حمایتی سازمان مورد نظر را داشته باشد، دانشکده موظف است در موارد زیر با دانشجو همکاری نماید:

4-2-1- معرفی دانشجو به سازمان یاد شده و ارسال رونوشت به معاونت پژوهشی دانشگاه

تبصره- در صورتی که دانشگاه با سازمان مورد نظر تفاهم‌نامه / قرارداد همکاری پژوهشی منعقد کرده باشد، دانشکده صرفاً نسبت به ارسال تصویر آخرین نسخه از طرح پیشنهادی (پروپوزال) پایان‌نامه - که به تصویب رسیده است - به معاونت پژوهشی دانشگاه اقدام نماید.

4-2-2- ارسال تأییدیه انطباق موضوع با اولویت‌های پژوهشی دانشگاه و تصویر آخرین نسخه از طرح پیشنهادی (پروپوزال) پایان‌نامه - که به تصویب رسیده است - به معاونت پژوهشی دانشگاه

4-3- معاونت پژوهشی دانشگاه موظف است نسبت به طرح درخواست دانشجو مبنی بر بهره‌مندی از حمایت دانشگاه در اجرای پایان‌نامه / رساله در اولین جلسه شورای پژوهشی دانشگاه پس از دریافت نامه دانشکده اقدام نماید.

4-4- هرگونه همکاری و اقدام برای حمایت از پایان‌نامه / رساله در صورتی امکان‌پذیر است که دانشجوی کارشناسی ارشد حداکثر تا پایان نیمسال دوم تحصیل و دانشجوی دکتری در شیوه آموزشی - پژوهشی تا پایان نیمسال سوم تحصیل طرح پیشنهادی (proposal) خود را به تصویب دانشکده رسانده باشند.

4-5- معاونت پژوهشی دانشگاه موظف است در ابلاغ اولویت‌های پژوهشی سازمان‌ها، راهبردها و راهکارهای اصلی پژوهش و فناوری که از سوی وزارت متبوع و سازمان‌های اجرائی کشور اعلام می‌شود، به شیوه‌های مؤثر مستمراً اقدام نماید.

ماده 5- تولید و ترویج علم

5-1- بر اساس آئین نامه دوره دکتری، چاپ حداقل یک مقاله علمی در شیوه آموزشی- پژوهشی و دو مقاله برای شیوه پژوهش محور برگرفته از رساله تحصیلی در نشریات نمایه شده داخلی و خارجی الزامی است.

تبصره 1- در صورت چاپ یا ارائه گواهی پذیرش چاپ مقالات برگرفته از پایان نامه (کارشناسی ارشد)، در نشریات عضو ISI و علمی-پژوهشی 2 نمره، در نشریات علمی- ترویجی 1/5 نمره و مجموعه مقالات همایش های علمی 1 نمره منظور خواهد شد و با ارائه اعلام وصول مقاله برگرفته از پایان نامه از سوی یکی از نشریات نمایه شده داخلی و خارجی 0/5 نمره منظور خواهد شد.

تبصره 2- برخورداری از امتیاز مقاله با ارائه مقاله چاپ شده و یا گواهی چاپ حداکثر تا شش ماه پس از دفاع از پایان نامه امکان پذیر است. بدیهی است دانشجویی که مدت مجاز تحصیل او خاتمه یافته باشد، مشمول این تبصره نخواهد بود.

تبصره 3- در صورت عدم ارائه مقاله برگرفته از پایان نامه (کارشناسی ارشد)، نمره از 18 منظور می شود.

تبصره 4- معاونت پژوهشی دانشگاه در صورت تأمین منابع مالی می تواند مقاله های برگرفته از پایان نامه / رساله دانشجوی را مورد تشویق قرار دهد. در این خصوص شیوه نامه داخلی تشویق مقاله اعضای هیأت علمی دانشگاه ملاک عمل خواهد بود.

5-2- در صورت نسبت دادن عمدی تمام یا بخش قابل توجهی از آثار و نوشته های دیگران به خود یا غیر، ولو به صورت ترجمه و یا نسبت دادن غیر مجاز داده های رایانه ای به خود و استفاده از آنها در تنظیم پایان نامه / رساله، در هر زمان و از سوی هر یک از اعضای کمیته هدایت و داوری تشخیص داده شود، شورای پژوهشی دانشکده موظف به برخورد مناسب بر حسب میزان سرقت علمی انجام شده خواهد بود.

تبصره- در صورت بروز اختلاف، دانشکده موظف است موضوع را به معاونت پژوهشی دانشگاه برای طرح و تصمیم گیری در شورای پژوهشی دانشگاه اعلام نماید.

تبصره- معاونت پژوهشی دانشگاه برای داوری پایان نامه ها و رساله ها طبق ضوابط و مقررات مالی و معاملاتی دانشگاهها حق الزحمه را محاسبه و نسبت به پرداخت آن اقدام خواهد کرد.

5-3- چنانچه دانشجو و یا هر یک از استادان راهنما و مشاور، تنظیم و تدوین پایان نامه / رساله را به صورت کتاب مناسب تشخیص دهند، دانشکده می تواند با طرح موضوع در شورای انتشارات دانشکده، پذیرش اثر را برای چاپ مورد بررسی قرار دهد. تأیید نهایی منوط به تصویب در شورای انتشارات دانشگاه و طبق ضوابط آن شورا است.

ماده 6- دفاع از پایان نامه و رساله

6-1- دفاع از پایان نامه / رساله در صورتی امکان پذیر است که دو گزارش زیر به استاد راهنما ارائه شده باشد:

- حداقل یک گزارش از اجرای پایان نامه / رساله به فاصله یک نیمسال از آغاز اجرا
- ارائه اعلام وصول و نسخه ای از مقاله برگرفته از پایان نامه، و نسخه چاپ و انتشار یافته مقاله برگرفته از رساله دکتری

6-2- در صورتی که مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشکده به لحاظ موضوعات آموزشی انجام دفاع را بلامانع تشخیص دهد، دانشکده موظف است حداکثر دو هفته پیش از برگزاری جلسه دفاع از رساله دکتری، تاریخ و مشخصات رساله را به معاونت پژوهشی دانشگاه رسماً اعلام نماید.

6-3- معاونت پژوهشی دانشگاه موظف است حداکثر یک هفته پیش از تاریخ دفاع نسبت به معرفی نماینده به دانشکده رسماً اقدام نماید.

6-4- معاون تحصیلات تکمیلی دانشکده موظف است نسبت به تعیین مکان مناسب اقدام و تأمین وسایل مورد نیاز برای برگزاری جلسه دفاع و فراهم نمودن امکان ضبط مراحل دفاع را در حد امکانات دانشکده فراهم نماید.

تبصره- برای انجام دفاع لازم است یک داور داخلی و یک داور از خارج دانشگاه با تأیید گروه آموزشی مربوط حضور داشته باشد.

6-5- جلسه دفاع از رساله با تلاوت آیاتی از قرآن مجید و نواختن سرود ملی آغاز شود.

6-6- پس از دفاع انجام ارزیابی رساله بر اساس کیفیت علمی پژوهش انجام شده، میزان نوآوری، چگونگی دفاع از یافته های پژوهشی و نحوه نگارش انجام می شود و نتیجه آن به یکی از دو صورت زیر تعیین می شود:

الف) قبول (در یکی از سطوح: عالی، بسیار خوب و خوب).

ب) غیر قابل قبول.

تبصره - چنانچه رساله دانشجو "غیر قابل قبول" ارزیابی شود، بنا به تشخیص هیأت داوران دانشجو مجاز است طی حداکثر شش ماه، به شرط اینکه از حداکثر مدت مجاز تحصیل بیشتر نشود، اصلاحات لازم را در رساله به عمل آورد و صرفاً برای یکبار دیگر از آن دفاع نماید.

6-7- پس از دفاع موفقیت آمیز از رساله، سوگندنامه از سوی دانشجو در برابر هیأت داوران خوانده می شود.

6-8- حق راهنمایی، مشاوره، نظارت، داوری و هزینه انتخاب پایان نامه/ رساله برتر طبق ضوابط مربوط و از محل اعتبارات پژوهشی دانشگاه پرداخت خواهد شد.

6-9- معاونت پژوهشی دانشگاه به منظور یکسان سازی انجام امور در دانشکده ها، برای هر مرحله فرم های لازم را طراحی و به همراه متن سوگندنامه در اختیار دانشکده ها قرار خواهد داد.

ماده 7- این شیوه نامه در 7 ماده، 25 بند و 10 تبصره در تاریخ 1390/8/21 به تأیید شورای پژوهشی دانشگاه، در تاریخ 1391/2/24 به تأیید شورای سه نفره به نمایندگی از هیأت رئیسه دانشگاه (موضوع مصوبه جلسه مورخ 1391/2/23 شورای پژوهشی دانشگاه) و در تاریخ 1391/10/13 به تأیید نهایی هیأت رئیسه دانشگاه رسید.